

УДК 342.9

DOI 10.33244/2617-4154.1(8).2022.88-99

В. М. Бессарабова,*Державний податковий університет**e-mail: vikbess2016@gmail.com***ORCID ID 0000-0001-9304-2717**

МОДЕЛІ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ З ДЕРЖАВНОЮ ЧАСТКОЮ ВЛАСНОСТІ В ІНОЗЕМНИХ ДЕРЖАВАХ

Стаття присвячена питанням адміністративно-правового регулювання діяльності підприємств з державною часткою власності в іноземних державах. Підприємства з державною часткою власності є впливовою силою світової економіки та відіграють значну роль у формуванні урядової стратегії та розвитку національної, регіональної і місцевої економік. Правовий статус підприємств з державною часткою власності характеризує особливості їх взаємин з державою та суспільством, передбачає існування певних прав і обов'язків. У жодній країні, як правило, немає єдиного законодавчого акта, який би регулював діяльність усіх державних підприємств. Практично кожне підприємство створюється і діє на підставі нормативно-правового документа державних установ, які регламентують методи контролю й управління з боку держави, а також регулюють фінансові та майнові відносини з державою і ринком.

Досвід іноземних країн свідчить про існування чотирьох основних моделей корпоративного управління державними підприємствами: децентралізовану, консультативну, дуальну і централізовану. Втім зазначені моделі досить рідко зустрічаються у «чистому» вигляді, і в різних країнах поєднуються елементи більші ніж однієї моделі. Варто зазначити, що більшість країн-членів Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) використовують дуальну модель, згідно з якою права держави як акціонера здійснюються двома міністерствами: галузевим та міністерством, завданням діяльності якого є корпоративне управління. В останні роки в багатьох країнах світу спостерігається тенденція переходу до централізованих структур управління державними компаніями. Наголошено, що хоча в певних країнах використовуються окремі елементи децентралізованих, консультативних або дуальних моделей, проте сьогодні у світі посилюються позиції саме централізованого варіанта здійснення управлінської діяльності стосовно державних підприємств.

Ключові слова: *правове регулювання, корпоративне управління, підприємства з державною часткою власності, менеджмент, акціонерні товариства.*

Метою статті є дослідження питання існуючих моделей адміністративно-правового регулювання діяльності підприємств з державною часткою власності в іноземних державах та практики можливого їх використання в Україні.

Постановка проблеми. Підприємства з державною часткою власності є незмінною складовою економічного середовища. Вони є впливовою силою світової економіки та відіграють значну роль у формуванні урядової стратегії та розвитку національної, регіональної та місцевої економік. Підприємства з державною часткою власності називають по-різному: державні акціонерні товариства, державні комерційні підприємства, підприємства за участю держави, напівдержавні підприємства, підприємства у державній власності, структури або підприємства державного сектору тощо. Так само в різних країнах використовуються різні підходи до визначення правового статусу підприємств з державною часткою власності. Правовий статус підприємств з державною часткою власності характеризує особливості їх взаємин з державою та суспільством, передбачає існування певних прав і обов'язків. За результатами досліджень [1], державні підприємства існують у різноманітних організаційно-правових формах залежно від: органу влади, який володіє державним підприємством (центральної / федеральної / влади штату / регіональної або місцевої); способу заснування підприємства; положення у державно-адміністративній ієрархії; місії підприємства; правового статусу підприємства, якщо воно перебуває у процесі приватизації.

У багатьох аспектах державні підприємства мають такі самі мегатенденції, можливості та загрози, що й приватні компанії, проте з певними суттєвими відмінностями. Зокрема, державні підприємства мають інше призначення, місію та стратегічні цілі з точки зору реалізації національних інтересів та максимізації соціального ефекту [2].

Як порівняння, зазначимо, що в Європейському Співтоваристві на державних об'єктах зайнято більше 8 млн осіб – майже 11,0 %, які є найманими працівниками. На них припадає 12,5 % новоствореної вартості і близько 20,0 % валових капіталовкладень до основних фондів (без сільського господарства). Максимальна частка держсектору у ВВП Греції – 23,2 %; мінімальна – в Нідерландах – 8,3 %. Державні підприємства переважають в енергетиці (близько 70,0 % всіх зайнятих і цієї галузі в Європейському Співтоваристві), на транспорті й у зв'язку (близько 60,0 % зайнятих), у фінансовому секторі (30,0 %) [3]. Варто відмітити, що вплив державного сектору є досить суттєвим в Австрії, Франції, Іспанії, Італії, Португалії, зокрема, у таких галузях, як автобудування, металургія, суднобудування, харчова промисловість, атомна енергетика, дослідження космосу, хімія тощо. Наприклад, в Італії функціонує міністерство управління пакетами акцій, які містяться в державній власності [4, с. 100].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Окремі аспекти управління державними підприємствами та корпоративними правами держави були предметом наукового аналізу В. Авер'янова, Г. Аніловської, П. Єщенка, С. Мочерного та інших.

Виклад основного матеріалу. У державному секторі значне місце займають державні резерви сировини, палива, продовольства, які забезпечують національну

безпеку будь-якої країни і сприяють економічній стабільності. У світі відома роль стратегічних запасів рідкоземельних та кольорових металів США, які уряд США частково продає у разі підвищення світових цін. Після початку енергетичної кризи у багатьох країнах Західної Європи та в Японії створювались державні резерви рідкого палива для захисту національних господарств від можливого нафтового ембарго або різкого підвищення цін [5, с. 58].

Попри той факт, що високоефективні підприємства з державною часткою власності стають більшими, у світі спостерігається загальна тенденція до скорочення державної власності навіть з урахуванням наслідків фінансової кризи. Наприклад, в Ізраїлі, Італії та Японії, відповідно до існуючої політики приватизації уряду та все більшої орієнтації на комерційну діяльність держпідприємств, запланований продаж акцій досить значної кількості державних компаній. Уряд Норвегії також в останній Білій книзі 2014 року зазначив, що сприятиме зростанню приватної власності в країні та зменшенню частки державної власності. На думку уряду, приватна власність має займати основне місце у норвезькому бізнесі та промисловості [6].

Деякі країни перейшли до більш децентралізованої моделі державної власності. 2017 року Польща ліквідувала Міністерство фінансів, яке раніше володіло більшою часткою державної власності. 2015 року Словачька Республіка ліквідувала Фонд національного майна, який здійснював права державної власності на 33 із 92 державних підприємств на рівні центрального уряду та раніше був найбільшим суб'єктом власності в країні. У Польщі завдання Міністерства фінансів були розподілені між кількома міністерствами з координаційною роллю прем'єр-міністра. Так само в Угорщині понад 100 компаній були виведені з державної холдингової компанії MNV Zrt. Розробка кількох ключових документів щодо політики власності, скоординованих на рівні прем'єр-міністра в Польщі, також передбачає узгодження практики власності в контексті децентралізованої системи для державних підприємств. [6].

Досвід іноземних країн свідчить про існування чотирьох основних моделей корпоративного управління державними підприємствами: децентралізовану, консультативну, дуальну і централізовану (рис. 1).

Втім зазначені моделі досить рідко зустрічаються у «чистому» вигляді, і в різних країнах часто поєднуються елементи більш ніж однієї моделі. Децентралізована модель є однією з традиційних моделей управління та разом з тим найменш ефективною. Основними її недоліками є:

– високий ступінь політичного втручання. Хоча нині управління держпідприємствами більш сфокусоване на питаннях ефективності, і вони щонайменше сприймаються як інструменти певної промислової політики, як це було в 70-х роках ХХ ст., все ж міністерства намагаються обходити ради директорів та втручатись у питання повсякденного управління);

– зіткнення функцій власності та прийняття рішень. У багатьох країнах були створені незалежні регуляторні органи для управління державною власністю. Втім галузеві міністерства дотепер виконують обидві функції. Виконання міністерствами функцій власників підприємств, які діють у конкурентному середовищі, та з визначення

політики для цілого сектору економіки може створювати не вигідні умови для приватних підприємств та сприяти упередженості у прийнятті рішень щодо ціноутворення та державних закупівель;

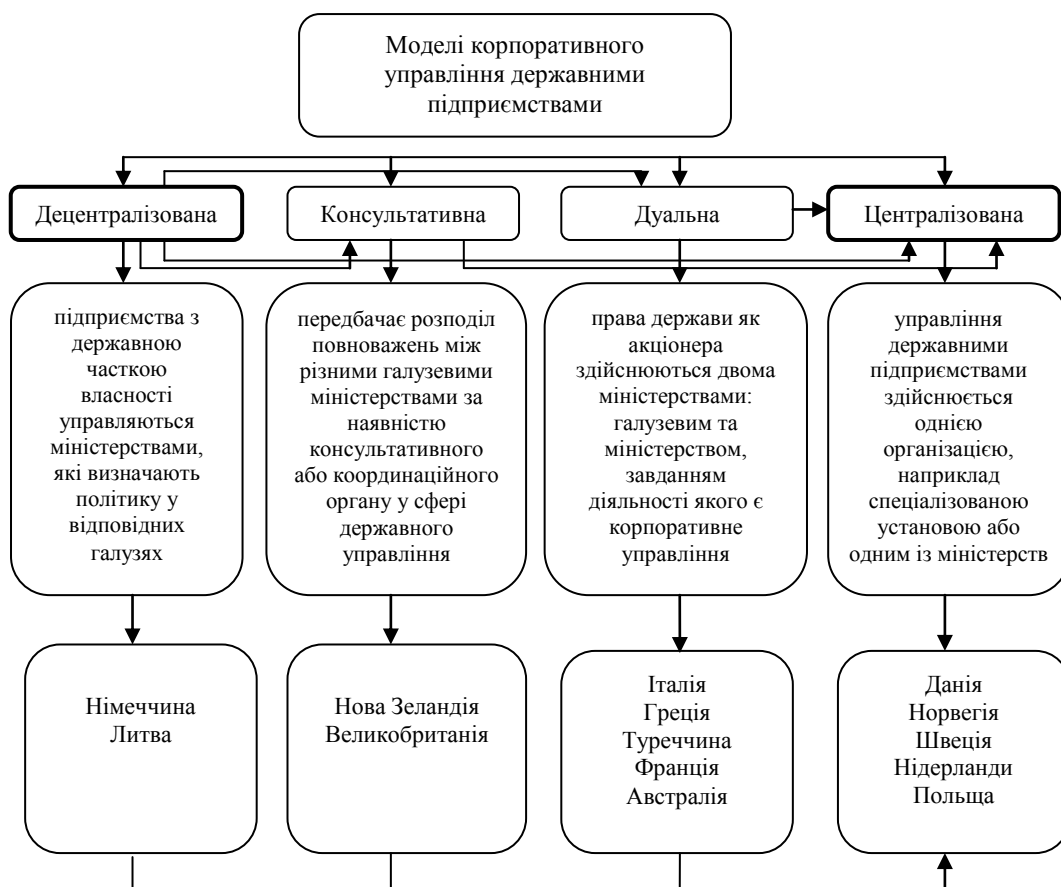

Рис. 1. Моделі корпоративного управління державними підприємствами

– фрагментація управлінських повноважень. Фрагментація управлінських повноважень між кількома галузевими міністерствами ускладнює підзвітність підприємств.

У децентралізованій (галузевій) моделі підприємства з державною часткою власності управляються міністерствами, які визначають політику у відповідних галузях. Перевагою цієї моделі є можливість більш ефективно здійснювати галузеву політику. Однак найбільш істотним недоліком такої системи є недостатнє розмежування функцій міністерства як регулятора галузі, з одного боку, та представника акціонерів – з іншого, що може призвести до конфлікту інтересів. У країнах, де управління підприємствами все ще здійснюється за децентралізованою моделлю, координаційна діяльність держави як акціонера починається зі створення

спеціальних наглядових установ або призначення одному з міністерств ролі координатора. Така система функціонує, наприклад, у Німеччині [7, с. 112].

Консультативна модель (дорадча) передбачає розподіл повноважень між галузевими міністерствами з виокремленням консультативного або координаційного органу у сфері державного управління.

Варто зазначити, що більшість країн – членів Організації економічного співробітництва та розвитку (далі – ОЕСР) використовують дуальну модель, згідно з якою права держави як акціонера здійснюються двома міністерствами: галузевим та міністерством, завданням діяльності якого є корпоративне управління. Ця модель дозволяє забезпечити реалізацію єдиної політики корпоративного управління і знизити ризик неналежного розмежування функцій. Відповідна модель застосовується в Італії, Греції, Туреччині, Новій Зеландії, Франції та Австралії [7, с. 113]. По суті, консультативна та дуальна моделі є модифікованими варіантами децентралізованої моделі управління, яка виявилася недостатньо ефективною з рядом характерних особливостей. Так, у дуальній моделі в управлінні державними компаніями бере участь спеціалізоване міністерство, наприклад Міністерство фінансів. Така участь включає затвердження фінансової звітності відповідних компаній, зокрема затвердження річних бюджетів, значних фінансових операцій, отримання державної допомоги тощо. Перевагою дуальної моделі вважається те, що вона забезпечує фінансовий контроль не тільки над окремими державними акціонерними товариствами, але й над державним сектором у цілому. Крім того, зазначена модель дозволяє оптимізувати здійснення галузевої політики й ефективність роботи державних підприємств. Однак на неї поширюються недоліки децентралізованої моделі: досить значна розпорошеність функцій управління, складність наскрізного моніторингу діяльності підприємств, недостатня прозорість та відкритість звітності підприємств.

В останні роки в багатьох країнах світу спостерігається тенденція переходу до централізованих структур управління державними компаніями. Відповідно до централізованої моделі управління державними підприємствами здійснюється однією організацією, наприклад спеціалізованою установою або одним із міністерств тощо. Ця модель вважається найбільш передовою. У Данії, Норвегії, Швеції, Нідерландах і Польщі державні підприємства управляються централізовано; Великобританія, Фінляндія та Франція також переходять на цю модель [8]. Отже, варто зазначити, що хоча в певних країнах використовуються окремі елементи децентралізованих, консультативних або дуальних моделей, проте сьогодні у світі посилюються позиції саме централізованого варіанта здійснення управлінської діяльності стосовно державних підприємств. Розглянемо основні моделі адміністративно-правового регулювання діяльності суб'єктів господарювання з точки зору їх географічного розташування. Найбільш розвинені механізми управління державною власністю існують у ряді країн, зокрема Німеччині, Великобританії, Японії, КНР, США. Саме тому виділяють три основні моделі адміністративно-правового регулювання діяльності суб'єктів господарювання: англо-американську, європейську та азіатську (рис. 2). У рамках англо-американської моделі, наприклад у США, управління державними підприємствами здійснюється відповідними

міністерствами або спеціальними діючими комісіями за рішенням Конгресу. Водночас особливістю цієї форми адміністрування є передача державних підприємств в оперативне управління та експлуатацію приватним корпораціям. Також держава як власник суб'єктів господарювання піклується про реалізацію їхньої продукції, забезпечує підприємства відповідними замовленнями [9, с. 206].

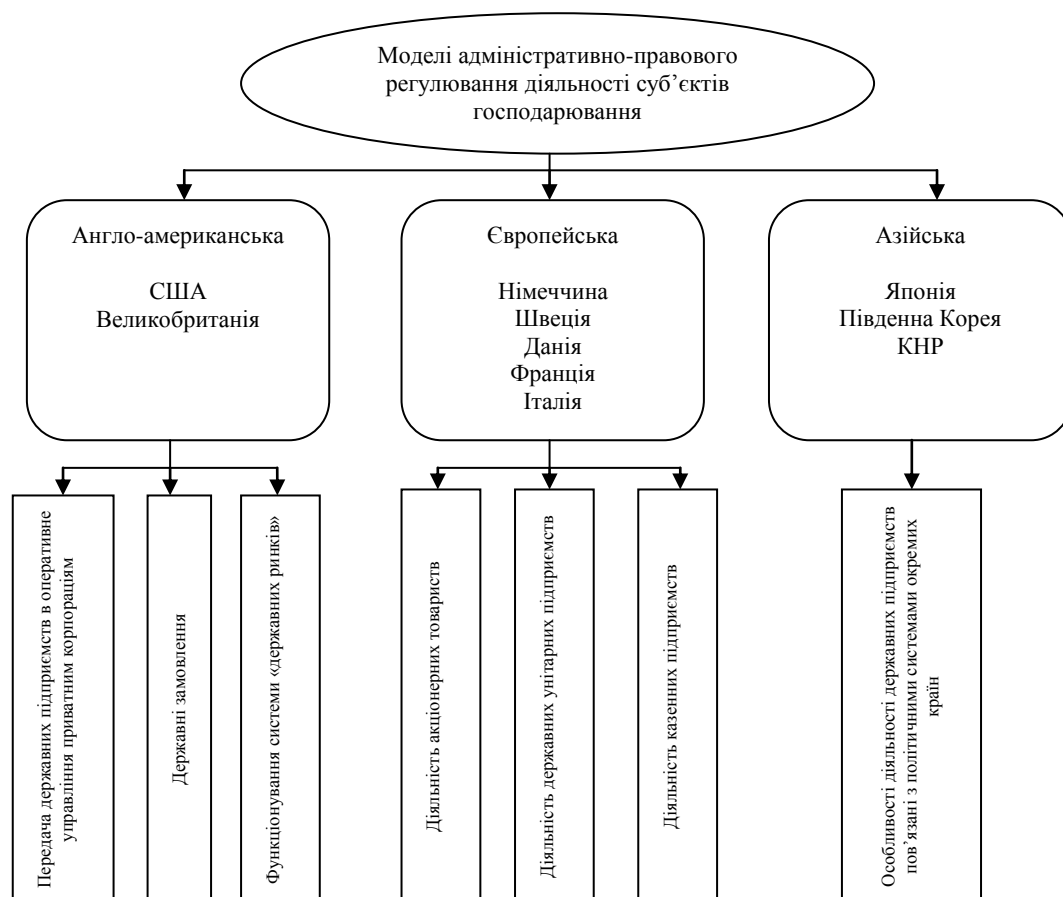

Рис. 2. Моделі адміністративно-правового регулювання діяльності суб'єктів господарювання

Крім розпорядження та управління державною власністю, державне підприємство в країнах англо-американської моделі здійснюється через систему так званих «державних ринків», яка передбачає широкомасштабну участь суб'єктів господарювання в операціях на особливому державному ринку товарів і послуг, які виступають важливим елементом та основою національної системи господарювання [10, с. 206].

Приватний капітал на цьому ринку виступає головним підрядчиком, в ролі замовника виступає держава. За допомогою цього складного апарату господарсько-договірних зв'язків держава розміщує в різних секторах економіки великі замовлення, які оплачуються за допомогою федеральних коштів [10, с. 206].

Зауважимо, що у європейській моделі адміністративно-правового регулювання діяльності державних підприємств (Німеччина, Франція, Італія, Іспанія та більшість країн ЄС) сформувалося три основні різновиди правової організації суб'єктів господарювання, які, відповідно, і визначають їх правовий статус: підприємства, які діють у формі торгових товариств, в основному акціонерні товариства, а також товариства з обмеженою відповідальністю; підприємства, капітал яких не поділений на акції або паї і які діють як самостійні суб'єкти права зі своїм відокремленим майном та самостійною майновою відповідальністю (державні унітарні підприємства); так звані казенні підприємства, які не мають правової, господарської чи фінансової самостійності. Їх фінансування та прибутки проходять через державний бюджет [10, с. 206–207].

До прикладу, у Швеції – країні з високим рівнем розвитку економіки та соціального захисту населення, – відповідно до концепції соціально-економічного розвитку, державні підприємства поділяються на дві групи: підприємства, що працюють в умовах ринкової конкуренції; підприємства, які виконують певні соціальні функції та інтереси в межах встановленої прибутковості.

Для першої групи політика управління ґрунтується на вимогах ринку. Для другої – встановлено цілі найбільш ефективної фінансової діяльності з метою розв'язання поставлених соціальних завдань: досягнення соціальної мети з урахуванням можливості досягнення максимального фінансового успіху [11, с. 48–49]. Важливий аспект діяльності уряду Швеції з управління державними компаніями – це прозорість його здійснення. Так, постійно триває робота над підвищенням рівня якості звітності та уніфікацією звітних даних з метою спрощення доступу та тлумачення даних користувачами: з 2000 року щоквартально публікуються звіти про розвиток державних компаній і подальші плани їх розвитку.

Уряд Швеції як ефективний власник бере активну участь у формуванні органів управління державних компаній і реалізує своє право призначати головних управлінців. Компанії, що пройшли лістинг на біржі, формують комісії з кадрових призначень. Закон Швеції «Про компанії» передбачає у складі органу управління компанією сім осіб, а до ради входять сорок державних службовців урядового офісу, призначених за політичними та неполітичними критеріями. Компетенція виконавчого директора обмежується питаннями поточного управління підприємством за напрямками й інструкціями, сформованими радою компанії [11, с. 50–51].

Що ж до повноважень уряду з управління компаніями, то у Конституції Швеції передбачено, що рїкстаг (у Швеції вищий законодавчий орган) вирішує питання адміністрування власності та розпорядження нею, а уряд використовує фінансові й інші активи. Рїкстаг видав уряду мандат на адміністрування державної власності, тож останній має проводити консультації з рїкстагом під час вирішення значущих питань.

Адміністрування державної власності здійснюється галузевими міністерствами, які несуть відповідальність за моніторинг діяльності державних компаній та оцінку їх результатів. Що ж до підприємств, які задовольняють певний публічний інтерес, то у результаті проведення їх зовнішньої оцінки має з'ясуватися, чи належно виконуються покладені на них функції та завдання і як зміни на ринку можуть вплинути на зміст та задоволення суспільних потреб.

У Швеції нормативно-правові акти, що регулюють питання державної власності, переглядаються відповідно до потреб. З 2017 року політика власності регулюється зборами акціонерів держпідприємств, які перебувають у більшості. Спеціалізований підрозділ власності відповідає за управління 40 із 46 державних підприємств, 2015 року було додано ще сім державних підприємств, що сприяло зростанню потреби в ефективному управлінні [6].

Азійська модель адміністративно-правового регулювання діяльності підприємств з державною часткою власності є досить ефективною з економічної точки зору та використовує різні підходи залежно від політичної системи держави. У Південній Кореї та Японії історично склалося чітке розмежування сфер інвестування капіталу: приватного – у сферу виробництва, державного – в інфраструктуру. У Китаї відбулося поступове реформування державних підприємств та були створені потужні, конкурентоспроможні державні підприємства, функціонування яких засноване на ринкових принципах господарювання та самостійності в ухваленні рішень.

Під час створення державних компаній найважливіше питання для влади – визначення цілей функціонування кожної компанії. У державах ОЕСР помітна тенденція до концентрації виконання державою функцій власника в спеціальному агентстві. Отже, використовуються єдині принципи управління державними компаніями. Наприклад, централізоване виконання функцій використовується у Бельгії, Данії, Іспанії та інших державах. Цікавим у цьому контексті вбачається досвід Великої Британії. Нині у цій країні є ряд державних корпорацій, що створені парламентом з метою виконання визначених державних завдань. Державними корпораціями вважають компанії, які створені парламентом та отримують понад 50 % доходів від реалізації продукції та послуг. Державні корпорації мають корпоративну структуру, проте, на відміну від корпорацій приватних, всіма їх акціонерами є міністри, що володіють акціями від імені уряду. Рада директорів несе відповідальність за здійснювану комерційну політику корпорації та управління і не залежить від міністрів. Однак правління несе відповідальність перед урядом за отримання прибутків корпорацією та її діяльність, яка має здійснюватися в суспільних інтересах. Разом з тим Великобританія не має загального чи єдиного підходу до визначення цілей державної власності. Казначейство її Величності під час виконання своїх повноважень щодо нагляду за державними фінансами регулярно перевіряє активи державних підприємств. Урядові інвестиції Великобританії (UKGI) державна компанія, що належить Мінфіну, виконує функцію акціонера для ряду державних підприємств та державних активів. Станом на квітень 2019 року UKGI виконувала цю функцію для портфеля з приблизно 17 організацій. Правові форми реєстрації держпідприємств і, відповідно, їх правовий

статус у Великобританії різноманітні. До них належать невідомчі державні органи, органи виконавчої влади, торгові фонди та статутні корпорації (юридичні особи, засновані законодавством, які мають форму компаній з обмеженою відповідальністю, що повністю належать державі) [6].

Висновки. Підприємства з державною часткою власності є впливовою силою світової економіки та відіграють значну роль у формуванні урядової стратегії та розвитку національної, регіональної і місцевої економік. Правовий статус підприємств з державною часткою власності характеризує особливості їх взаємин з державою та суспільством, передбачає існування певних прав і обов'язків. У жодній країні, як правило, немає єдиного законодавчого акта, який би регулював діяльність усіх державних підприємств. Практично кожне підприємство створюється і діє на підставі нормативно-правового документа державних установ, які регламентують методи контролю й управління з боку держави, а також регулюють фінансові та майнові відносини з державою і ринком.

Досвід іноземних країн свідчить про існування чотирьох основних моделей корпоративного управління державними підприємствами: децентралізовану, консультативну, дуальну і централізовану. Втім зазначені моделі досить рідко зустрічаються у «чистому» вигляді, і в різних країнах поєднуються елементи більш ніж однієї моделі. Варто зазначити, що більшість країн – членів Організації економічного співробітництва та розвитку використовують дуальну модель, згідно з якою права держави як акціонера здійснюються двома міністерствами: галузевим та міністерством, завданням діяльності якого є корпоративне управління. В останні роки в багатьох країнах світу спостерігається тенденція переходу до централізованих структур управління державними компаніями.

Отже, варто зазначити, що хоча в певних країнах використовуються окремі елементи децентралізованих, консультативних або дуальних моделей, проте сьогодні у світі посилюються позиції саме централізованого варіанта здійснення управлінської діяльності стосовно державних підприємств.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Огляд ОЕСР корпоративного управління державних підприємств України (2021). URL: <https://www.oecd.org/corporate/ca/SOE-Review-Ukraine-UKR.pdf>
2. Мельничук О. Ф., Мельничук М. О., Пипяк М. І. Адаптація правового регулювання управління державними підприємствами до кращих світових стандартів. *The Journal of Eastern European Law: Журнал східноєвропейського права*. 2019. № 70. С. 47–58.
3. Груба Г. І. Форми і функції державної власності. *Інвестиції: практика та досвід*. 2011. № 14. С. 80–82. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN/=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=ipd_2011_14_20

4. Кужель М. Ю. Проблеми формування корпоративного сектору державної форми власності. *Економіка: проблеми теорії та практики*: зб. наук. пр. Дніпропетровськ: ДНУ, 2006. № 219, том 1. С. 92–102.
5. Мельник Л. Ю., Корецький М. Х. Держава і власність. Дніпропетровськ: Січ, 2002. 249 с.
6. Implementing the OECD Guidelines on Corporate Governance of State-Owned Enterprises: Review of Recent Developments. Legal and regulatory framework for the state ownership function (Chapter I and Chapter II of the SOE Guidelines). 2020. URL: <https://www.oecd-ilibrary.org/sites/b806f866-en/index.html?itemId=/content/component/b806f866-en>
7. Зюзь Д. В. Вдосконалення системи управління державними підприємствами України. *Державне регулювання процесів економічного і соціального розвитку*. 2016. 2 (53). С. 111–118.
8. Рудченко О. Управління державним сектором: проблеми та перспективи. *Соціально-економічні проблеми і держава*. 2011. Вип. 2 (5). URL: <https://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2011/11rouptp.pdf>; 100 найбільших державних підприємств України / Міністерство економічного розвитку і торгівлі України. URL: <https://www.me.gov.ua/News/Detail?lang=uk-UA&id=f6738525-4eb4-4460-92b9-ab6ef8ac9481&title=MinekonomrozvitkuOpriludniloNoviZvitiProRezultatiRoboti100-NaibilshikhDerzhpidprimstvUkraini>
9. Ермоленко Д. В. Анализ зарубежной практики управления собственностью. *Научный журнал КубГАУ*. 2009. № 49 (05). С. 1–18, с. 5; Титарчук В. В. Зарубіжний досвід адміністративно-правового регулювання діяльності державних підприємств. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2016. Вип. 4. С. 204–208.
10. Титарчук В. В. Зарубіжний досвід адміністративно-правового регулювання діяльності державних підприємств. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2016. Вип. 4. С. 204–208.
11. Биков Р. Ю. Механізми управління державним майном в Україні: дис. ... канд. наук з держ. упр.: 25.00.02 / Академія муніципального управління. Київ, 2010. 242 с.

REFERENCES

1. Ohliad OESR korporatyvnoho upravlinnia derzhavnykh pidprijemstv Ukrainy (2021). URL: <https://www.oecd.org/corporate/ca/SOE-Review-Ukraine-UKR.pdf>
2. Melnychuk O. F., Melnychuk M. O., Pyriak M. I. Adaptatsiia pravovoho rehuliuвання upravlinnia derzhavnymy pidprijemstvamy do krashchykh svitovykh standartiv. *The Journal of Eastern European Law: Zhurnal skhidnoevropeiskoho prava*. 2019. № 70. S. 47–58.
3. Hruha H. I. Formy i funktsii derzhavnoi vlasnosti. *Investytsii: praktyka ta dosvid*. 2011. № 14. S. 80–82. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?/I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=ipd_2011_14_20

4. Kuzhel M. Yu. Problemy formuvannia korporatyvnoho sektoru derzhavnoi formy vlasnosti. *Ekonomika: problemy teorii ta praktyky*: zb. nauk. pr. Dnipropetrovsk: DNU, 2006. № 219, tom 1. S. 92–102.
5. Melnyk L. Yu., Koretskyi M. Kh. Derzhava i vlasnist. Dnipropetrovsk: Sich, 2002. 249 s.
6. Implementing the OECD Guidelines on Corporate Governance of State-Owned Enterprises: Review of Recent Developments. Legal and regulatory framework for the state ownership function (Chapter I and Chapter II of the SOE Guidelines) (2020). URL: <https://www.oecd-ilibrary.org/sites/b806f866-en/index.html?itemId=/content/component/b806f866-en>
7. Ziuz D. V. Vdoskonalennia systemy upravlinnia derzhavnymy pidpriemstvamy Ukrainy. *Derzhavne rehuliuвання protsesiv ekonomichnoho i sotsialnoho rozvytku*. 2016. № 2 (53). S. 111–118.
8. Rudchenko O. Upravlinnia derzhavnym sektorom: problemy ta perspektyvy. *Sotsialno-ekonomichni problemy i derzhava*. 2011. Vyp. 2 (5). URL: <https://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2011/11royptp.pdf>; 100 naibilshykh derzhavnykh pidpriemstv Ukrainy / Ministerstvo ekonomichnoho rozvytku i torhivli Ukrainy. URL: <https://www.me.gov.ua/News/Detail?lang=uk-UA&id=f6738525-4eb4-4460-92b9-ab6ef8ac9481&title=MinekonomrozvitkuOpriliudniloNoviZvitiProRezultatiRoboti100-NaibilshikhDerzhpidprimstvUkraini>
9. Ermolenko D. V. Analiz zarubezhnoi praktyky upravleniya sobstvennostiu. *Nauchnyi zhurnal KubHAU*. 2009. № 49 (05). S. 1–18, s. 5; Tytarchuk V. V. Zarubizhnyi dosvid administratyvno-pravovoho rehuliuвання diialnosti derzhavnykh pidpriemstv. *Naukovyi visnyk publichnoho ta pryvatnoho prava*. 2016. Vyp. 4. S. 204–208.
10. Tytarchuk V. V. Zarubizhnyi dosvid administratyvno-pravovoho rehuliuвання diialnosti derzhavnykh pidpriemstv. *Naukovyi visnyk publichnoho ta pryvatnoho prava*. 2016. Vyp. 4. S. 204–208.
11. Bykov R. Yu. Mekhanizmy upravlinnia derzhavnym mainom v Ukraini: dys. ... kand. nauk z derzh. upr.: 25.00.02 / Akademiia munitsypalnoho upravlinnia. Kyiv, 2010. 242 s.

V. Bessarabova. Models of administrative and legal regulation of activities of enterprises with the state part of the property in foreign states

The paper is dedicated to issues on administrative and legal regulation of activities of enterprises with the state part of the property in foreign states. Enterprises with the state part of the property are a powerful force in the world economy and play a significant role in forming governmental strategy and development of national, regional, and local economies. The legal status of enterprises with the state part of the property characterizes peculiarities of their relationships with the state and the society and implies the existence of certain rights and commitments. There is no state, in which a single legislative act that regulates activities of all state enterprises, exists. Every enterprise is established and acts based on a regulative act of state institutions. They regulate methods of control and state governance and regulate financial and property relationships with a state and a market.

Бессарабова В. М. Моделі адміністративно-правового регулювання діяльності підприємств з державною часткою власності в іноземних державах

An experience of foreign states demonstrates the existence of four major models of the corporative governance of state enterprises. They are decentralized, advisory, dual, and centralized. However, mentioned models exist occur in “pure” form very seldom. As a rule, in different countries, pieces of several models are combined. It is necessary to stress, that the majority of states-members of the Organization of Economic Collaboration and Development (OECD) use a dual model. According to this model, the rights of the state as a stakeholder are implemented by two Ministries. They are a line ministry and a ministry tasked with corporate governance. During the last years, a trend of transition to a centralized structure of governance with state companies is represented in many countries of the world. Although in certain states, particular pieces of decentralized, advisory, and dual models are used, a position of the centralized model of governance regarding state enterprises.

Keywords: *legal regulation, corporative management, enterprises with the state part of the property, management, joint-stock companies.*

Стаття надійшла до редколегії 30 травня 2022 року